

jen pro Francii, má je i pro nás. I u nás jako ve Francii *koketují* literární odbory často s vědeckostí analogiemi velmi vnějškovými a povrchními, i u nás literární historie hraje si s vědeckými formulkami a formalitami, kde může a má se opírat posud jedině o vkus, charakter, osobnost, vnitřní přesvědčení a duševní vzdělání kritikovo nebo historikovo. Ani u nás neškodilo by zdůraznití občas, že výrazná osobnost i ve vědě jest cosi, co stojí výš než školské formule, že jest cosi, co dává jim teprve smysl a život a zároveň i poslední cíl vši práci vědní.

Jules Renard

Tento nevšední beletrista francouzský, jeden z mála opravdu klasických moderních prozatérů francouzských, zemřel 22. května v 46. roce. V některém z příštích čísel věnuje mu náš list zvláštní studii. Zatím překládám zde kratičký, ale obsažný filosofický epilog, který věnoval Renardovi Remy de Gourmont; snad i u nás mohl by se leckdo nad ním zamyslit. „*Jules Renard neboli zdání*. — Myslíli, že Jules Renard jest zdravý, a on byl již velmi nemocný; myslíli, že jest bohatý, a on byl chudý; myslíli, že jest šťastný, a on chtěl se již usmrtit; myslíli, že jest filosof, a on nesnášel ani zdání kritiky; myslíli, že jest Pařížan, a on byl hluboce v nitru sedlák; myslíli, že jest naturalista, a on miloval především Victora Huga; myslíli, že jest skeptik, a on četl Pascala; myslíli, že jest veselý, a on byl smutný. Bezmála tak známe všechny své vrstevníky, což nám nebrání, abychom jich nesoudili, abychom jim nepřipisovali záměru, neměřili jejich ducha, nevníkali do jejich myšlení, netřídili jejich duše.“

Knut Hamsun

dovršíl 4. t. m. padesát let života. Také české listy vzpomněly toho dne jeho polymythického života i jeho díla básnického; některé časopisy přeložily také část dopisu Hamsunova jeho německému překladateli dru Jindřichu Goeblovi, v němž se rozepsal o svém způsobu tvorby. (List ten jest otiskem jako úvod k německému překladu lyriky Hamsunovy Das Sausen des Waldes, Lipsko, 1909.) Jest těžko vystihnouti básnický význam Hamsunův na skrovném místě v těchto poznámkách. Stačí tedy, řeknu-li zde, že jest z nejvýraznějších osobností severských, skrz naskrz svůj, *básník* každým coulem. Básník, ať chytá prehavou náladu soumravné chvíle nebo bleskotavý úsměv vod a hluboký, svatý šum lesa, básník, ať tvoří lidské osudy a zarývá se do vyprahlých duší lidských. Řada děl jeho přeložena jest — řekněme tak i onak a všelijak — i do češtiny, ale zdá se ne na velkou radost autorovu a ne ke zvláštní cti českého jména. Byl mně dán k dispozici list paní Hamsunové jedné dáme naší, v němž čtu tyto trpké věty: „Hamsun jest přeložen také do češtiny, *aniž však za to něco obdržel, a to dokonce přes sliby pražských nakladatelů.*“ Že takovým neloyalním jednáním nezískává české jméno v cizině, není třeba zdůrazňovat. Ale taková jest již obchodní noblesa našich nakladatelů. Vydávají horečně překlad za překladem, budíž literárně a jazykově jako česká kniha sebechatrnější, vydávají je mnohem raději než díla původní. Za původní dílo musí se zaplatit honorář, za cizí dílo, zdá se, se jen slíbí. Překla-

datel odbude se několika zlatkami za arch; odvede-li překladatel za tuto plantážnickou mzdu práci slušnou nebo snůšku nesmyslů jazykových i věcných, po tom nikdo se neptá. Dílo v literárních velkozávodech váží se jen na kila . . . ostatek jest právě jen literatura. Nemá-li již nyní Hamsun pěkné mínění o českém knižkupeckém trhu, může nám být útěchou alespoň to, že by mínění to bylo ještě horší, kdyby znal česky a mohl číst překlady svých děl.

Proti lacinému veršovnickému revolučnímu a opravářství

nalezl pěkné věty v Čase 7. srpna p. Jindřich Vodák. Byly napsány recensí St. K. Neumannových Českých zpěvů, ale zabírají mnohem, mnohem šíře. „Prostě, unavuje už čist věčné to horlení, jak jsme národně chabí, jak bezbranní proti německým surovostem, jak ubozí ve svých vídeňských zástupcích. Lidé rozháraných, zmatených životů, nevědoucí si rady, čeho se chopit, přicházejí a kážou: jejich národ jest povolné stádo, jež vykořisťovatelé si pěstí pro maso, tuk či vlnu; místo lva měl by mu být do erbu vmalován lokaj; pán smí mu předhodit pár zbylých, ohlodaných kostí . . . Jistě jest třeba nespokojenosti, aby byl pokrok. Ale národní apoštolství, nemá-li bez účinku vyznít naprázdno, musí být dnes opřeno skutečnou starostí o nápravu a vlastním dílem. Tu kdosi naříká a zlobí se a peskuje a bouří a dráždí. Domnívá se, že národní povaha předělá se za noc? Myslí, že v tom co zmůže několik básníků, jež do umoru a všednosti opakují staré věci stokrát přežvýkané? Co dělá sám, aby bylo lépe? Walt Whitman, když řekne ‚Američan‘, jde myšlenkou od kraje ke kraji a představuje si každého obyvatele zvlášť. My, když řekneme národ, měli bychom v duchu vidět ves za vsí, městečko za městečkem, každé s jeho zvláštním životem, složitým a utkvěle zřízeným, a měli bychom si vytvořit pojem o práci, kterou nutno vykonat, aby i jen zdání o tom, co má být, proniklo do všech myslí . . . Naši veršující národní apoštolé jsou, až na vzácné výjimky, nakloněni k duševní i k tělesné lenosti, která jejich veršům ubírá vsí váhy. Stojí pořád na jednom místě, z něhož se nedovedou hnouti, a stojí na něm pohodlně se založenými rukama, bavíce se (lze-li) nuznými variacemi na otrepané thema. Pojem usilovné, mnohé, napjaté práce v jejich verších naprosto chybí. Kdyby si tak jednou pomyslili: nu, nechme národ jeho osudu! a kdyby se odhodlali pracovat něco užitečného tak, jako by byl už navždy odsouzen! Byli by ve velkých nesnázích naši básníci, kdyby nebylo národa, jehož bláhovost vyvádí osloviny.“ Že naše poesie, naše umění slovesné jsou tak negativně jako snad žádné druhé, že žijí přímo i nepřímou z nedostatků a neřestí, které by chtěly mýtit, buď je popisující nebo nad nimi se rozhorlující, a že takto točíme se v bludném kruhu a šíříme něco, co bychom měli umlčovat a co by nemělo být ani jmenováno mezi námi, — to jest bolestná pravda, kterou bylo by třeba již jednou vyslovit a tím definitivně odbavit a pak obrátit se již konečně ke kladům ve všem všudy.

Monumentální architektura

S tímto názvem vydané právě číslo Stylu připravilo nám opravdovou radost. Jest z něho patrné, že Styl jest řízen hlubší a důslednější logikou — logikou